

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/24/2020
Identifikačné číslo spisu: 1108212294
Dátum vydania rozhodnutia: 29.03.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Peter Brňák
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:1108212294.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Ing. M. P., bývajúceho v D. O. nad S., H. XXXX/XX, zastúpeného JUDr. Pavlom Lackom, LL.M., advokátom so sídlom v Liptovskom Mikuláši, Nešporova 8, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Račianska 71, Bratislava, o náhradu škody a nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 12C/76/2008, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 2. októbra 2019 sp. zn. 7Co/125/2018, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žalovanej náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej aj „prvostupňový súd“ alebo „súd prvej inštancie“) ostatným rozsudkom z 13. decembra 2017 č. k. 12C/76/2008-489 žalobu v časti o zaplatenie nemajetkovej ujmy z titulu nezákonného rozhodnutia (uznesenie Okresného súdu Trnava sp. zn. Tp 125/04 zo dňa 1. júla 2004) zamietol a žalovanej nepriznal náhradu trov konania.

1.1. Rozhodnutie vecne odôvodnil tým, že predmetom sporu zostal po predchádzajúcom rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 9. novembra 2016 len nárok na náhradu nemajetkovej ujmy z titulu nezákonného rozhodnutia (uznesenia o vzatí žalobcu do väzby). V tejto súvislosti konštatoval, že žalobca aj naďalej z dôvodu nezákonnej väzby trval na náhrade nemajetkovej ujmy vo výške 132 775,68 €.

1.2. Podľa názoru prvostupňového súdu žalobca v konaní nepreukázal, že nemajetková ujma, ktorá zostala predmetom sporu, je v príčinnej súvislosti s nezákonným rozhodnutím o jeho vzatí do väzby. Preto žalobu zamietol.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom z 2. októbra 2019 sp. zn. 7Co/125/2018 (ďalej aj „napadnuté odvolacie rozhodnutie“) rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalovanú zaviazal zaplatiť žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy v sume 2 280 €, vo zvyšku žalobu zamietol a žalovanej nepriznal nárok na náhradu trov konania.

2.1. Po odcitovaní na vec sa vzťahujúcich ustanovení § 3 ods. 1 a 2, § 8 ods. 5, § 15 ods. 1, § 16 ods. 1, § 17 ods. 1 až 3 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov, v znení účinnom od 1. júla 2004 do 31. augusta 2007 [t.j. účinného v čase vydania nezákonného rozhodnutia (ďalej len „zákon č. 514/2003“), v tom čase § 17 ods. 3 neexistoval, pozn.] uviedol, že odvolacie námietky žalobcu smerovali k právnym záverom súdu prvej inštancie (bod 1.2.).

2.2. Odvolací súd s poukazom na dovolacie rozhodnutie sp. zn. 4Cdo/177/2005 a na rozhodnutie českého najvyššieho súdu sp. zn. 30Cdo/2357/2010 uviedol, že nezákonné obmedzenie osobnej slobody v dĺžke 57 dní samo osebe predstavuje vážny zásah do osobnej slobody jednotlivca, vyvoláva ďalšie negatívne dopady na osobný život poškodeného, zasahuje do jeho súkromného života a je spôsobilé okrem porušenia práva na osobnú slobodu obmedziť, či porušiť aj jeho právo na rešpektovanie a ochranu súkromného života, dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti. Považoval preto za dôvodné priznať žalobcovi titulom nezákonného rozhodnutia (uznesenia Okresného súdu Trnava sp. zn. Tp 125/04 z 1. júla 2004) náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 2 280 €.

2.3. Pri kvantifikácii priznanej nemajetkovej ujmy vychádzal z tzv. prezumovaných následkov nezákonného zásahu do osobnej slobody žalobcu, do jeho práva na súkromie, práva na ochranu súkromného života, dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti, ktoré nie je treba v konaní osobitne preukazovať. Pri kvantifikácii priznanej náhrady nemajetkovej ujmy zároveň využil komparačnú metódu vo vzťahu k iným obdobným prípadom (pozn. poukázal na dve podobné rozhodnutia odvolacieho súdu). Pri rozhodovaní odvolací súd zároveň zohľadňoval aj výšku nemajetkovej ujmy, ktorá je poskytovaná za každý deň odňatia slobody v iných štátoch Európskej únie (s odkazom na rozsudok českého najvyššieho súdu sp. zn. 30Cdo/2357/2010 a v ňom označených a citovaných podstatných právnych záverov rozhodnutí ESJP) a vychádzal zo sumy 40 € za jeden deň nezákonného obmedzenia osobnej slobody (t.j. sumy na v strednej hranici priznávaného rozpätia pohybujúceho sa vo výške 20 až 60 €). Pri rozhodovaní o výške nemajetkovej ujmy za nezákonné obmedzenie osobnej slobody v dĺžke 57 dní zohľadnil okrem následkov tzv. prezumovaného zásahu i individuálne okolnosti daného prípadu zistené vykonaným dokazovaním, t.j. spôsob zadržania žalobcu, o ktorej informovala aj tlač, ťažké prežívanie podmienok vo väzobnej väznici žalobcom, ktorý bol dovtedy úspešným, bohatým a váženým občanom, jeho psychické problémy počas výkonu väzby a dopad trvajúcej väzby na jeho rodinný, spoločenský a profesný život.

2.4. Pokiaľ išlo o žalobcom tvrdené následky nezákonného rozhodnutia trvajúce po jeho prepustení z väzby (strata sebavedomia, zdravotné problémy so žalúdkom, psychické problémy, nekomunikovanie s okolím, neschopnosť súvisle rozprávať, strach, problémy so spaním, odmietanie odbornej pomoci lekára, to, že sa z neho stala ľudská aj ekonomická troska, existencia obrovských dlhov, strata ekonomických príjmov, zničenie rodinných, susedských, priateľských a spoločenských vzťahov, negatívny vplyv na zdravie manželky, mamy a syna žalobcu, odcudzenie sa rodinou švagra, snaha vyhýbať sa stretnutiam so susedmi, strata príjmov a benefitov zo spoločnosti Spectrum, a.s., trvajúce poškodenie dobrého mena, povesti, spoločenského postavenia, poškodenie zdravia, psychickú ujmu jeho a celej rodiny, zásah do rodinného života a života jeho blízkych a zhoršenie vzťahov v mieste bydliska), odvolací súd sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie v tom, že žalobca v konaní nepreukázal, že tieto sú v priamej príčinnej súvislosti s nezákonným väzobným rozhodnutím. S prihliadnutím na existenciu ďalšieho nezákonného rozhodnutia - uznesenia Prezídia PZ Banská Bystrica ČVS: PPZ 11/BOK- S- I-2004 z 28. júna 2004 o začatí trestného stíhania žalobcu (trvajúceho 21 mesiacov) nebolo v tomto konaní žalobcom bez akýchkoľvek pochybností v konkrétnych súvislostiach preukázané, že tieto ním tvrdené následky nezákonného rozhodnutia, trvajúce po jeho prepustení z väzby, sú podľa všeobecnej povahy, obvyklého chodu vecí a skúseností adekvátnym dôsledkom práve tohto protiprávneho úkonu a ani to, že by bez tejto príčiny neboli nastali.

2.5. V súvislosti s požadovanými úrokmi z omeškania odvolací súd konštatoval, že žalovaná sa so zaplatením priznanej nemajetkovej ujmy nedostala do omeškania, keďže jej povinnosť zaplatiť žalobcovi nemajetkovú ujmu vzniká až právoplatným rozhodnutím súdu.

2.6. O náhrade trov konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 1, 2 CSP v spojení s § 255 ods. 1 a § 262 ods. 2 CSP.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu v časti výroku, ktorým bola žaloba vo zvyšku

zamietnutá a o trovách konania podal dovolanie žalobca, a to podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Dôvodom podania dovolania bolo podľa žalobcu nesprávne právne posúdenie otázky (i) kvantifikácie nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonnou väzbou a (ii) posudzovania príčinnej súvislosti medzi nezákonným rozhodnutím a vznikom nemajetkovej ujmy v prípade, ak došlo k viacerým nezákonným rozhodnutiam. Žalobca navrhol, aby dovolací súd odvolacie rozhodnutie v napadnutej časti zmenil a priznal mu náhradu nemajetkovej ujmy aj vo zvyšnej výške požadovanej žalobou a žalobcovi priznal (aj) náhradu trov konania.

3(i). Žalobca v tejto súvislosti uviedol, že doteraz neexistuje ustálená prax dovolacieho súdu ohľadom spôsobu kvantifikácie nemajetkovej ujmy, preto je potrebné túto otázku vyriešiť, aby nevznikli neodôvodnené rozdiely pri priznávaní nemajetkovej ujmy. Príkladmo poukázal na právoplatný rozsudok prvostupňového súdu sp. zn. 25C/1/2010 a odvolacieho súdu sp. zn. 11Co/2/2013, v ktorých - na rozdiel od danej veci (osobná sloboda) - bola v hre česť a dobrá povesť. Podľa názoru žalobcu ak je zásah do slobody (ľudského práva) závažnejší, aj nemajetková ujma by mala byť vyššia resp. pri mene závažnom zásahu nie je možné priznať vyššiu náhradu nemajetkovej ujmy. Pokiaľ odvolací súd poukazoval na rozhodnutie českého najvyššieho súdu sp. zn. 30Cdo/2357/2010 (tu bola uvedená aj komparácia priznávania nemajetkovej ujmy za nezákonnú väzbu v štátoch Rady Európy) žalobca namietal, že výška nemajetkovej ujmy nie je na úrovni Rady Európy (Európskej únie) harmonizovaná. Poukázal tiež na rôznu rozhodovaciu prax tejto otázky odvolacími súdmi, ktoré tiež konštatovali, že „výška náhrady nemajetkovej ujmy je výlučne na posúdení súdu“ (KS BB sp. zn. 16Co/108/2012, KS ZA sp. zn. 9Co/52/2010). V ďalšom zopakoval svoju predsúdnú argumentáciu o dôsledkoch väzby na jeho osobu a uviedol, že rozsah „dennej sadzby“ za nezákonnú väzbu v sume 20 až 60 € je potrebné považovať za neprimeranú a treba ju zamedziť.

3(ii). Žalobca v tejto súvislosti zdôraznil, že hlavnou príčinou vzniknutej škody (nemajetkovej ujmy) v jeho prípade bolo nezákonné rozhodnutie o jeho vzatí do väzby. Pokiaľ chcel odvolací súd „rozdeliť“ žalobcovu ujmu na tú, ktorá bola spôsobená väzbou a tú, ktorá bola spôsobená začatím trestného stíhania mal túto argumentáciu uviesť a zdôvodniť, aká časť ujmy (ideálne percentuálne) spadá pod nezákonnú väzbu a aká časť ujmy spadá pod nezákonné trestné stíhanie. Odvolací súd preto nesprávne vec posúdil, keď nemajetkovú ujmu nepriznal v náležitej výške z dôvodu, že existuje druhé nezákonné rozhodnutie (o trestnom stíhaní), ktoré „mohlo“ byť príčinou negatívnych následkov pre žalobcu, uzavrel dovolateľ.

4. Žalovaná sa k dovolaniu nevyjadrila.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 427 ods. 1 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1, 2 CSP) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania, pričom dospel k záveru, že dovolanie je potrebné odmietnuť. Stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) rozhodnutia dovolacieho súdu je uvedené v nasledovných bodoch.

6. Najvyšší súd opakovane vyjadril záver, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (1Cdo/6/2014, 3Cdo/357/2015, 4Cdo/1176/2015, 5Cdo/255/2014, 8Cdo/400/2015). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

7. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritorným rozhodnutím predstavujúcim res iudicata), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho

konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (3Cdo/319/2013, 1Cdo/348/2013, 3Cdo/357/2016, 3ECdo/154/2013, 3Cdo/208/2014).

8. Ak by najvyšší súd bez ohľadu na prípadnú neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane [porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 172/03].

9. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

10. Podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

11. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

12. K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania. Právna úprava odvolacieho konania obsiahnutá v CSP (podobne ako predchádzajúca právna úprava, pozn.) dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

13. V neposlednom rade dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom. Rovnako je dovolací súd viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

14. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnu (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom). V prípade absencie vymedzenia právnej otázky preto nemôže najvyšší súd pristúpiť ani k posudzovaniu všetkých procesnoprávnych a hmotnoprávnych otázok, ktoré pred ním riešili prvoinštančný a odvolací súd.

15. Nevyhnutnou podmienkou prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP je, že sa týka právnej otázky, na riešení ktorej založil odvolací súd svoje rozhodnutie. Toto ustanovenie dopadá len na takú právnu otázku, ktorú: a/ odvolací súd riešil [neponechal ju nepovšimnutou a pri svojich právnych úvahách nedotknutou, ale ju riadne nastolil, vysvetlil jej podstatu, vyjadril vo vzťahu k nej svoje právne úvahy (prípadne možnosti odlišných prístupov k jej riešeniu) a vysvetlil jej riešenie a tiež dôvody, so zreteľom na ktoré zvolil práve riešenie, na ktorom založil svoje rozhodnutie], a b/ (zároveň) dovolací súd ešte neriešil. Otázka, ktorou sa strany sporu, prípadne aj súd v konaní síce zaoberali, na vyriešení ktorej ale nie je v konečnom dôsledku založené dovolanie napadnuté rozhodnutie, nie je relevantná v zmysle tohto ustanovenia (3Cdo/214/2018).

16. Najskôr žalobca vytýkal odvolaciemu súdu nesprávne právne posúdenie priznanej výšky náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej mu rozhodnutím o väzbe, v ktorej súvislosti poukazoval na skutočnosť, že nesprávne rozhodol odvolací súd preto, lebo neexistuje ustálená prax dovolacieho súdu ohľadom spôsobu kvantifikácie nemajetkovej ujmy [pozri bod 3 a 3(i)].

17. Z hľadiska historického právneho exkurzu treba dať za pravdu žalobcovi, že postup súdov pri posudzovaní náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej (aj) rozhodnutím o väzbe sa v minulosti vyznačoval nejednotnosťou, ktorá v počiatkoch súvisela v zaostávaní zákonnej úpravy k reálnym spoločenským pomeroch na Slovensku po udalostiach z konca roku 1989. Zjednodušene povedané generátorom zmeny v danom prípade bola súdnoaplikačná prax (domáca pod vplyvom medzinárodnej), až na základe ktorej zmeny sa novej situácii prispôboval aj zákon. Najskôr sa súdnoaplikačnou praxou menil duch právneho predchodcu teraz platného zákona o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a následne sa - pri ustáľovaní spôsobu a rozsahu náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej (aj) rozhodnutím o väzbe - postupne menil a prispôboval aj samotný zákon č. 514/2003. Teraz platná právna úprava príkladmo uvádza, na čo treba pri určení výšky nemajetkovej ujmy prihliadať (§ 17 ods. 3) a že výška náhrady nemajetkovej ujmy nemôže byť vyššia ako výška určená podľa zákona č. 215/2006 Z.z. (§ 17 ods. 4). Popri zmenám v zákone sa pri súdnom určovaní náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej (aj) rozhodnutím o väzbe postupne vytvorila báza rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), nosné dôvody ktorých si do svojej rozhodovacej činnosti aproboval aj dovolací súd.

17.1. Vyššie uvedený vývoj je zachytený a ustálený v rozhodnutiach dovolacieho súdu sp. zn. 4Cdo/177/2005 (R 13/2009), 4Cdo/171/2005, 6Cdo/37/2012, 6MCdo/18/2012, 7Cdo/100/2017, 3Cdo/7/2017, 3Cdo/19/2018, 3Cdo/25/2019, ktoré boli prijaté ešte pred podaním dovolania žalobcu a niektoré až po podaní dovolania (sp. zn. 6Cdo/38/2019), ako aj v rozhodnutiach ESLP (Winkler proti Slovenskej republike, Tolstoy proti Spojenému kráľovstvu, Flux proti Moldavsku, Steel a Morris proti Spojenému kráľovstvu, Público-Comunicacáo, S. A. proti Portugalsku, Iltalehti a Karhuvaara proti Fínsku). Vzhľadom k tomu, že uvedené rozhodnutia boli v podobných súvislostiach opakovane citované, dovolací súd na ich nosné dôvody poukazuje a nepovažuje za potrebné ich citovať znova.

17.2. Viaceré vyššie uvedené dovolacie rozhodnutia sa týkali sporov, v ktorých išlo o náhradu nemajetkovej ujmy ešte počas účinnosti zákona č. 58/1969 Zb. Tento zákon neupravoval náhradu (a teda ani jej výšku) nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátu. K záveru o možnosti priznať túto náhradu v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. dospela prax všeobecných súdov Slovenskej republiky až v súvislosti s právnymi názormi najvyššieho súdu obsiahnutými v rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/177/2005 (R 13/2009). Ďalšie uvedené dovolacie rozhodnutia sa týkali skorších fáz účinnosti zákona č. 514/2003 Z. z. (3Cdo/19/2018, 6Cdo/38/2019, 7Cdo/100/2017), pričom jednotiacou líniou medzi nimi bol názor vyslovený v dovolacom rozhodnutí z 24. júla 2018 sp. zn. 3Cdo/19/2018, že na záveroch najvyššieho súdu o povinnosti všeobecného súdu určiť primeranú výšku náhrady spôsobenej nezákonným rozhodnutím po zohľadnení iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie, ako aj judikatúry ústavného súdu a ESLP, ku ktorým dospel najvyšší súd skôr už v rozhodnutiach, v ktorých bol uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 58/1969 Zb., nezmenili neskôr nič ani zákon č. 517/2008 Z. z., ani zákon č. 412/2012 Z. z., ktorými bol novelizovaný zákon č. 514/2003 Z.z. Stanovenie zákonných predpokladov pri určení výšky nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 517/2008 Z.z. a určenie maximálnej hranice náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím v zmysle zákona č. 412/2012 Z. z. tak, aby priznaná náhrada nebola vyššia ako náhrada za ujmu, ktorú utrpeli obeť trestných činov, je pokračovaním v už nastolenom trende legislatívnych úprav pod vplyvom rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva.

17.3. Najvyšší súd vo veci sp. zn. 6Cdo/38/2019 tiež explicitne (a vo veciach sp. zn. 3Cdo/19/2018 a 7Cdo/100/2017 implicitne) odmietol ojedinelú odlišnú prax prezentovanú v rozhodnutiach sp. zn. 7Cdo/262/2015 a 4Cdo/48/2017, ktorú nepovažoval za spôsobilú narušiť jasnú judikatórnu líniu zavedenú rozhodnutiami najvyššieho súdu citovanými vyššie. Dovolací súd sa rovnako stotožňuje s uvedeným názorom.

18. Pokiaľ potom žalobca v podanom dovolaní namietal, že neexistuje ustálená prax dovolacieho súdu

ohľadom spôsobu kvantifikácie nemajetkovej ujmy, uvedená námietka nezodpovedá realite, pretože aj v prípade žalobcovo nároku na náhradu nemajetkovej ujmy za nezákonnú väzbu vykonanú v roku 2004, t.j. za účinnosti zákona č. 514/2003 Z. z. (pozri legislatívnu skratku v bode 2.1.) podľa ustálenej praxe dovolacieho súdu (bod 17.1 a 17.2.) aj v takom prípade bolo potrebné postupovať so zreteľom na právne predpisy slovenského právneho poriadku upravujúce odškodnenie (teda aj § 17 ods. 3 a 4 platného zákona č. 514/2003 Z.z.) a na judikatúru EŠLP. Z uvedeného pre účely tohto dovolacieho prieskumu vyplýva, že dovolateľom nastolenú otázku dovolací súd už opakovane riešil. Žalobca teda neopodstatnene namietal, že jeho dovolanie v tejto časti je prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

19. Nie bez významu v danej veci bol obsah samotnej dovolateľom nastolenej otázky, majúcej základ v jeho nesúhlase s konkrétnou výškou odvolacím súdom priznanej mu nemajetkovej ujmy, ktorá v skutočnosti tvorila základ jeho dovolacej nespokojnosti.

19.1. Otázka - aká má byť výška náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej rozhodnutím o väzbe je vždy závislá - popri zákonných predpokladoch a judiciálne ustálenej praxe - od výsledku posúdenia individuálnych, jedinečných skutkových okolností každej prejednávanej veci, ktoré sú nezameniteľné s okolnosťami relevantnými v iných veciach. Vyplýva to predovšetkým z toho, že ustanovenie § 17 ods. 3 a 4 platného zákona č. 514/2003 Z.z. predstavuje normu s relatívne neurčitou hypotézou, ktorá nie je stanovená priamo právnym predpisom, a ktorá tak prenecháva súdu, aby podľa svojho uváženia v každom jednotlivom prípade vymedzil sám hypotézu právnej normy zo širokého, iba málo obmedzeného okruhu okolností. Pokiaľ je teda účelom § 421 ods. 1 písm. b/ CSP zo širších hľadísk tiež to, aby sa vyriešením niektorej, dosiaľ ešte dovolacím súdom nevyriešenej, právnej otázky vytvorila a ustálila rozhodovacia prax dovolacieho súdu, je namieste konštatovanie, že vyriešením takto vysoko individuálnej otázky (akou je určenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej rozhodnutím o väzbe) sa ani nemôže unifikovane vytvoriť ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu. Pri posúdení a hodnotení zákonom ustanovených východísk (ktoré sú navyše dané iba príkladom a sú limitované iba zhora, pozn.) postupujú totiž súde vždy diferencovane v každom konkrétnom prípade a nezotrvávajú na určitých striktných hraniciach (porovnaj 3Cdo/226/2017).

19.2. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že závery súdov pri posudzovaní nastolenej otázky sú výsledkom procesu komplexného vyhodnotenia skutkových okolností prejednávanej veci, ktoré v konaní vyšli najavo a ktoré v rámci zásady voľného hodnotenia dôkazov súde viedli k prijatiu toho-ktorého rozhodnutia; dovolací súd je navyše v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (bod 14).

20. Žalobca v podanom dovolaní podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP nastolil tiež otázku posúdenia príčinnej súvislosti medzi nezákonným rozhodnutím a vznikom nemajetkovej ujmy v prípade, ak došlo k viacerým nezákonným rozhodnutiam. Táto otázka mala mať podľa žalobcu význam pre nesprávne rozhodnutie odvolacieho súdu v tom, že dôvodom nepriznania nemajetkovej ujmy v náležitej výške bola existencia druhého nezákonného rozhodnutia (o trestnom stíhaní), ktoré „mohlo“ byť príčinou negatívnych následkov pre žalobcu [bod 3. a 3(ii)].

21. K spôsobu, ktorým žalobca v danom prípade odôvodňuje prípustnosť dovolania najvyšší súd uvádza, že rozhodnutiu všeobecného súdu v civilnom sporovom konaní spravidla predchádza riešenie celého radu procesnoprávných a hmotnoprávných otázok s rôznym významom pre rozhodnutie. Na podklade ich postupného riešenia civilný súd niektorým otázkam priznáva relevanciu, iné posudzuje ako bezvýznamné pre svoje rozhodnutie, prípadne sú bez významu pre krucially právne závery súdneho rozhodnutia; o takýto prípad išlo aj v posudzovanej veci. Právna otázka relevantná podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP musí byť v dovolaní vymedzená jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom, ktorý dovolaciemu súdu umožňuje prijať záver o tom, konkrétne o ktorú otázku dovolateľovi ide a či vo vzťahu k nej je daná prípustnosť (a v prípade prípustnosti aj dôvodnosť) dovolania.

21.1. Je potrebné si uvedomiť, že dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, nie „ďalšie odvolanie“ (2Cdo/165/2017, 3Cdo/14/2017, 4Cdo/157/2017, 5Cdo/155/2016, 8Cdo/67/2017). Dovolací súd nesmie byť vnímaný ako ďalší „odvolací súd“, resp. súd, ktorý by mohol a mal posúdiť všetko, čím sa zaoberali súde oboch inštancií; nemôže preto posudzovať všetky otázky, ktoré pred ním riešili tieto súde (inak by sa stieral rozdiel medzi prvoinštančným, odvolacím a dovolacím konaním). Treba tiež zdôrazniť, že

dovolací dôvod spočívajúci v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 421 ods. 1 CSP) nie je možné interpretovať a uplatňovať rovnako, ako odvolací dôvod podľa § 365 ods. 1 písm. h/ CSP (8Cdo/140/2018, 8Cdo/157/2018).

21.2. Sama polemika dovolateľa s právnymi závermi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo len kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu niektorého problému, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v ustanovení § 421 ods. 1 písm. b/ CSP (m. m. 3Cdo/28/2017, 4Cdo/95/2017, 7Cdo/140/2017, 8Cdo/50/2017, 8Cdo/78/2017).

22. V rámci ostatného odvolacieho konania posudzoval odvolací súd nárok žalobcu v požadovanej výške 132.775,68 € už iba v súvislosti s nezákonným rozhodnutím o vzatí žalobcu do väzby, keď prvostupňovým rozsudkom č. k. 12C/76/2008-211 z 31. mája 2013, v spojení s rozsudkom odvolacieho súdu sp. zn. 3Co/552/2013 z 9. novembra 2016 bol nárok žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy z titulu nezákonného rozhodnutia (uznesenia Prezídia PZ Banská Bystrica ČVS: PPZ 11/BOK-S-I-2004 z 28. júna 2004) o začatí trestného stíhania žalobcu právoplatne zamietnutý. Odvolací súd v ostatnom rozsudku priznal žalobcovi v súvislosti (iba) s týmto nezákonným rozhodnutím o väzbe nemajetkovú ujmu v sume 2.280 €. Pri kvantifikácii priznanej nemajetkovej ujmy vychádzal z tzv. prezumovaných následkov nezákonného zásahu do osobnej slobody žalobcu, do jeho práva na súkromie, práva na ochranu súkromného života, dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti, ktoré s odkazom na príslušnú judikatúru nebolo treba v konaní osobitne preukazovať. Pri rozhodovaní odvolací súd zároveň zohľadňoval aj výšku nemajetkovej ujmy, ktorá bola poskytovaná za každý deň odňatia slobody v iných štátoch Európskej únie (s odkazom na rozsudok českého najvyššieho súdu sp. zn. 30Cdo/2357/2010 a v ňom označených a citovaných podstatných právnych záverov rozhodnutí ESLP). V tomto ohľade potom pri priznaní nemajetkovej ujmy žalobcovi vychádzal zo sumy 40 € za jeden deň nezákonného obmedzenia osobnej slobody (t.j. sumy na v strednej hranici priznávaného rozpätia pohybujúceho sa vo výške 20 až 60 €). Inak povedané výška priznanej nemajetkovej ujmy za nezákonné rozhodnutie o väzbe takto spočívala vo vynásobení 57 dní nezákonnej väzby sumou 40 € (za jeden deň väzby). K uvedenej prezumovanej sume 40 € za jeden deň väzby dospel odvolací súd aj na základe skutkového zistenia oboch nižších súdov, že ďalšie žalobcom uvádzané dôsledky väzby na jeho osobu (bod 25 prvá veta odôvodnenia odvolacieho rozhodnutia) neboli žalobcom preukázané.

22.1. Odvolacím súdom posudzovaná nemajetková ujma žalobcu v dôsledku nezákonnej väzby teda už nebola v žiadnej priamej korelácii k samotnému trestnému stíhaniu žalobcu, ktoré už nebolo v hre (nárok žalobcu v tejto časti bol predtým právoplatne zamietnutý).

22.2. Pokiaľ potom odvolací súd jednou vetou „prihliadol“ aj na nezákonné rozhodnutie o trestnom stíhaní žalobcu (bod 25 druhá veta odvolacieho odôvodnenia) nemala táto okolnosť podstatný význam pre jeho rozhodnutie. V dôsledku uvedeného v tejto časti neobstojí ani dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, keďže rozhodnutie odvolacieho súdu nezáviselo od vyriešenia takto nastolenej otázky [bod 3(ii)]. V neposlednom rade aj v tejto súvislosti platí už uvedené v bode 19.1. a 19.2.

23. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súd dovolanie žalobcu podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP odmietol podľa § 447 písm. f/ CSP.

24. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku žalovanej na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

25. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.